

وضعیت قابل پیش‌بینی را می‌توان مشاهده کرد. جشنواره فیلم فجر می‌تواند به مثابه یک پیش‌نمایش عمل کند و این پیش‌نمایش، هم برای خود سازندگان آثار مفید است و هم برای ذی‌نفعان دیگر.

البته توجه داریم که مخاطبان جشنواره فجر الزاماً برآیندشان با مخاطبین فعال سینما در طول سال یکسان نیست. خصوصاً اینکه تعدادی از فیلم‌های با قابلیت جذب مخاطب در طول سال ساخته می‌شوند که لزوماً امکان حضور در جشنواره را ندارند.

به نظر شما چطور باید ساختار برنامه‌ریزی محتوا (برنامه‌های جنبی و نشست‌ها) را عمیق‌تر کرد؟

راهکارهای ارتقای تعلق خاطر به حضور در رویدادهای فرهنگی-هنری، متفاوت و در مقاطع گوناگون هم مختلف است. مثلاً برخی از سینماگران از برخورد غیرعینی که از سوی برخی رسانه‌ها با فیلم‌ها می‌شود دل‌نگران هستند و این شاید یکی از دلایل کم‌انگیزگی برای مشارکت فعال در نشست‌ها باشد. پیش‌جلسه‌ها با دست‌اندرکاران و سازندگان فیلم و تصحیح سطح توقع و انتظار آنان از یک سو و پیش‌جلسه‌هایی با فعالان رسانه که علاقه‌مند به حضور در این نشست‌ها هستند و حتی سطح‌بندی آنان، شاید بتواند در درازمدت به حل برخی از مشکلات کمک کند.

اصولاً یکی از نیازهای جشنواره فجر که امیدواریم با تبدیل شدن آن به سازمان برگزاری جشنواره -که در دستور کار سازمان سینمایی و دبیرخانه جشنواره فیلم فجر هم هست- حل شود، تبدیل به زمان برگزاری این رویداد از یک مقطع دو سه ماهه به یک فرآیند در طول سال است. اگر این اقدام درست اتفاق بیفتد و برنامه‌ریزی و مطالعات ما به جای دو سه ماه در طول سال گسترش پیدا کند، برای همه این بخش‌ها، جشنواره فیلم فجر مثل همه جشنواره‌های معتبر دیگر می‌تواند برنامه داشته باشد.

سلامت یک جشنواره فرهنگی در گرو حفظ استقلال آن است. به اعتقاد شما این مرز ظریف میان پشتیبانی لازم دولت و دخالت مخل چگونه باید در دبیرخانه مدیریت شود تا جشنواره از میز مذاکرات سیاسی دور بماند؟

مطلب و اشاره بسیار مهمی است. سینمای ایران در زمانه وضعیت فعلی آن قدر ارتقا پیدا کرده است که دیگر نیاز به نگاه مداخله‌جویانه نداشته باشد. لذا باید آرام‌آرام با آماده کردن لوازم و الزامات آن به سمت و سویی حرکت کنیم که این قبیل فعالیت‌ها و حتی فعالیت‌ها و اقداماتی که از نظر قانونی نیز بر عهده دولت است به خود دست‌اندرکاران واگذار شود و امور سینما توسط سینماگران صورت پذیرد. امروز بسیاری از اقداماتی که دولت درگیر انجام آن است، دیگر کارکردهای قبلی خود را ندارد و دولت باید برای تغییر دیدگاه خود به مدیریت فرهنگی آماده باشد و فکر جدی کند و مانند بسیاری از رویدادهای جهانی از برگزاری جشنواره فیلم فجر حمایت کند اما سازوکارهای اجرایی آن را به عهده خود فعالان بسپارد. در حقیقت بهترین نگاه دولت حتی در برگزاری توسط خودش هم این است که رویدادها را به نیابت از جامعه فعالان برگزار کند، همچنان که دولت حسن تدبیر به خرج داده و برای دبیری جشنواره از یک تهیه‌کننده و مدیر شناخته شده و با سابقه اجرایی در فعالیت‌های صنفی مثل منوچهر شاهسوری دعوت کرده است. می‌تواند در شکون دیگر نیز برای این نهاد، سفارشات اساسنامه‌ای با توجه به وضعیت، نیازها و اقتضائات فعلی دهد و برای بسیاری از مناسبات، به در آن اساسنامه تعریف مشخصی ارائه کند. به هر حال آینده تأثیرگذار این رویداد و نه فقط این رویداد، بلکه همه فعالیت‌های فرهنگی-هنری که ربطی به دولت پیدا می‌کند، در گرو روزآمدی ساختاری آن است که نشانه‌های این روزآمدی را در رفتار دولت با این رویداد می‌توان مشاهده کرد.

اگر بخواهیم برگزاری فجر را نه صرفاً یک رویداد سالانه، بلکه یک سرمایه‌گذاری فرهنگی بلندمدت بدانیم، مهم‌ترین نیازی که امروز سینمای ایران بکای هویت خود دارد (فراتر از بودجه)، چه عاملی است که جشنواره باید بر آن تأکید کند؟ (مثلاً تربیت منتقد، تقویت سینمای تجربی، یا احیای سینمای اجتماعی)

در ادامه پاسخ سؤال قبلی به نظر من توجه به همین روزآمدی و بیرون آمدن از قالب‌های از پیش تعیین شده قبلی مهم‌ترین نیاز هر رویداد فرهنگی-هنری و از آن جمله جشنواره فیلم فجر است. ضرورت توجه به آن در سینما شاید بیشتر از رویدادهای دیگر باشد چرا که تجربه‌های سینماگران تجربه‌هایی به بار نشست‌تری است و نتایج این تجربیات ضرورت این روزآمدی را بیش از پیش به ما یادآوری می‌کند. دولت که مسئولیتی در تربیت منتقد یا فیلمساز در گونه‌های مختلف مثل سینمای تجربی با سینمای اجتماعی به شکل مستقیم ندارد و روزآمدی در قوانین، مقررات و رویه‌ها و اجزای مدیریت سینما حکم می‌کند زمینه‌ای فراهم کند که توسط خود سینماگران و نظام‌های پشتیبانی سینما مثل مراکز آموزشی و دانشگاه‌های رشته‌های هنری و از جمله سینما این اتفاقات بیفتد و انتظارات دولت نیز محقق شود.

اگر روزآمدی را در دستور کار قرار دهیم، خود فعالان مشاوران خوبی برای دولت‌ها هستند که تشخیص و پیشنهاد بدهند که در کدام زمینه چه کارهایی را می‌توانند انجام دهند و چه مسئولیت‌هایی که در حال حاضر به دوش دولت است و چه بسا دولت از تحمل آنها ناتوان باشد، می‌توانند به عهده بگیرند. گفت‌وگوی نظام‌مند و دارای چهارچوب میان دولت و فعالان می‌تواند آغاز خوبی برای محافظت از این سرمایه ارزشمند فرهنگی-هنری باشد.

دبیرسابق جشنواره فیلم فجر در گفت و گو با «ایران»

برای محافظت از سرمایه ارزشمند فرهنگی و هنری جشنواره فیلم فجر پیشنهاد داد

گفت‌وگوی نظام‌مند دولت و سینماگران

عبدالله باقری، دبیرسابق جشنواره فیلم فجر

گرچه برگزاری هر گردهمایی و رویداد به خاطر تنوع دیدگاه صاحبان، دست‌اندرکاران و شرکت‌کنندگان آن حوزه متفاوت است و به طور قطع نمی‌توان همیشه انتظار داشت که پایان هر جشنواره بدون هیچ انتقادی به ایستگاه پایانی برسد. علیرضا رضاداد، کسی که ۶ دوره دبیری فجر را تجربه کرده، تصویر روشن‌تری از این واقعیت را بازگو می‌کند.

او معتقد است جشنواره فیلم فجر قرار است بماند، باید نه از سر عادت، بلکه با آگاهی و اصلاح دائمی برگزار شود؛ جشنواره‌ای که داوری‌اش قابل دفاع باشد، ساختارش از سیاست‌زدگی فاصله بگیرد و بتواند وضعیت واقعی سینما را -با همه خوبی‌ها و ناگزیری‌هایش- روی میز بگذارد. این گفت‌وگو بیش از هر چیز تلاشی است برای فهمیدن اینکه، جشنواره فیلم فجر چطور می‌تواند همچنان معنا داشته باشد؛ نه به انکای شعار و رسمیت، بلکه به اندازه‌ای که سینماگران و مخاطبان هنوز باور کنند حضورش الزامی است.

شاید برای بسیاری از هنرمندان و مخاطبان سینما رسیدن به زمان تحویل سال هنر هفتم که همان برگزاری جشنواره فیلم فجر است، علاوه بر جذابیت، حائز اهمیت ویژه‌ای باشد. برای بسیاری از افرادی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم با سینما در ارتباط هستند، این پرسش پیش می‌آید که آیا به واقع برگزاری بیش از چهارده‌ای این رویداد بزرگ تاکنون چه دستاوردهایی داشته و چه چشم اندازی خواهد داشت. با وجود انتقادهایی که گاهی به روال برگزاری این جشنواره در ادوار مختلف شده اما در نهایت نمی‌توانیم از مولفه‌های مثبت، تأثیرگذار و مهم برگزاری مهمترین رویداد سینمایی چشم‌پوشی کنیم. موضوعی که به چرایی برگزاری جشنواره فیلم فجر پاسخ می‌دهد.

گفت‌وگو

نیلوفرسانی

گروه فرهنگی

با توجه به سابقه جشنواره، چگونه می‌توان اطمینان حاصل کرد تمرکز اصلی بر کیفیت فنی و هنری فیلم‌ها باقی بماند و جشنواره محلی برای ارزیابی سینمای ملی بر اساس استانداردهای هنری باشد؟

مهم‌ترین شاخصه آن کارنامه خود این رویداد است. البته استثنا را می‌توان در همه رویدادها و در برخی از ادوار جشنواره هم مشاهده کرد اما عموم داوری‌ها و ارزیابی‌های انجام شده در جشنواره، مورد پذیرش جامعه سینمایی قرار گرفته است و در دوره‌های مختلف که فیلم‌ها در

رویدادهای مشابه مثل جشن خانه سینما یا جشن منتقدین مورد داوری قرار گرفته‌اند، اکثر لیست‌ها یکسان بوده‌اند و اختلاف در داوری‌ها چندان زیاد نیست.

لااقل نامزدهای گروه‌های داوری با لیست فیلم‌های مورد ارزیابی قرار گرفته مشابه عموماً به هم نزدیک بوده است و این می‌تواند یکی از شاخصه‌های راستی‌آزمایی عملکرد داوری‌ها در جشنواره فجر باشد. در حقیقت باید گفت داوری داوران جشنواره فجر در دو مقطع از نظر دیگران

اگر وجه ملی و فراجحای این رویدادها در حفظ نشود، هم از تأثیر این رویدادها در میان جامعه و در میان کنشگران و فعالان سینمایی کاسته می‌شود و هم این رویدادها اعتبار و وزانت خود را نزد جامعه از دست می‌دهند

دوره‌هایی که فضاهای فرهنگی یا فاشراهایی مواج می‌شوند، جشنواره فجر به کدام سمت کشیده می‌شود؛ آیا می‌تواند حفظ جایگاه خود به عنوان تنها مجمع عمومی سینما را حفظ کند؟ سیاست‌گذاران چگونه می‌توانند این مسأله را مدیریت کنند تا اصالت هنری حفظ شود؟

گرچه سنگ بنای جشنواره بر فاصله‌گیری از سیاست گذاشته شده و این رویکرد، رویکرد صحیحی هم هست اما فرهنگ و هنر و سینما و به تبع آن رویدادهای فرهنگی، هنری و سینمایی و از جمله آن جشنواره فجر هنوز تأثیرپذیر از سیاست است و نتوانسته آن طور که باید و شاید استقلال خود را در مقابل سیاست و به خصوص سیاست‌بازان حفظ کند.

این وظیفه عمدتاً به عهده مدیران بالادستی برگزاری جشنواره فجر است که مثل یک سد در مقابل تأثیرگذاری سیاست‌بازان و سیاست‌پیشگان عمل کنند و مانع از آن شوند که رویدادهای فرهنگی، هنری را به جهت‌گیری‌های سیاسی و جناحی وارد کنند.

اصولاً اگر وجه ملی و فراجحای این رویدادها حفظ نشود، هم از تأثیر این رویدادها در میان جامعه و در میان کنشگران و فعالان سینمایی کاسته می‌شود و هم این رویدادها اعتبار و وزانت خود را نزد جامعه از دست می‌دهند. رسیدن به این نقطه که جشنواره از این آسیب‌ها مصون و محفوظ بماند و وجه ملی و فراجحای خودش را مستمراً حفظ کند البته نیاز به لوازم و الزاماتی دارد که باید در بلند مدت به انجام آنها همت گماشت.